I. AANTEKENINGEN

Evaluatie van de actiepunten van de vorige keer:

Nieuwe actiepunten:

4.3. BELONEN & STRAFFEN

A. ACHTERGROND

Algemeen

Belonen en straffen zijn middelen bij uitstek om gedrag te sturen en te bouwen aan een goed pedagogisch klimaat. De begrippen 'belonen' en 'straffen' zijn voluit bijbels en worden daar veel gehanteerd. We gaan niet uit van het gedragstheoretisch standpunt dat alles maakbaar is. Wel van het standpunt dat een mens verantwoordelijkheid heeft en leerbaar is. In het algemeen geldt, dat beloond gedrag wordt versterkt, dat bestraft gedrag zal afnemen en dat genegeerd gedrag zal uitdoven.

Belonen

Er wordt onderscheid gemaakt in een viertal soorten beloningen. De eerste soort is de materiële beloning. Denk hierbij aan een snoepje, een cadeautje of geld. Een tweede soort is de ruilbeloning. Dat is te vergelijken met een spaarsysteem. Het kind krijgt een punt, een krul, een aantekening op een lijstje. Deze punten e.d. zijn later in te ruilen tegen een beloning. Als de spaarkaart vol is, wordt de beloning uitgekeerd. De derde soort is de activiteitenbeloning. Dan mag het kind mee vissen, even opblijven, mee naar de stad e.d. Tenslotte noemen we de sociale beloning. Een aai, een knipoog, een schouderklopje, een prijzend woord, een bemoediging. Deze laatste soort is het meest effectieve middel. Het kind krijgt positieve aandacht; het geniet ervan. Het moge duidelijk zijn dat gebruik van de positieve controle hier thuis hoort. (Zie hiervoor hoofdstuk 4.2 van de map.) Het effect is dubbel, want het goede gedrag wordt versterkt en de sfeer wordt prettiger. Sociale beloningen versterken ook het zelfvertrouwen van het kind en zijn gevoel van eigenwaarde. Het is bovendien een sterk middel tegen faalangstige gevoelens: een machtig wapen om te strijden voor een goed pedagogisch klimaat!
Materiële beloningen zijn niet verkeerd, maar moeten met mate worden toegepast. Niet te vaak en niet te lang. Het moet niet ontaarden in een 'uitbetaling' of leiden tot berekenend gedrag. Activiteitenbeloningen kunnen heel goed werken: 'Als je je snel uitkleedt en je kamer opruimt, zal ik nog even voorlezen.' Ook hier een dubbel effect: het kind doet snel zijn pyjama aan en ruimt zijn kamer op. Bovendien is het heel goed om heerlijk knus met moeder op de bank nog even te luisteren naar haar voorlezen (het sociale aspect). Het is niet moeilijk dit voorbeeld te vertalen naar de schoolsituatie.

Straffen

Zoals boven al gezegd, is straffen de spiegelzijde van belonen, eigenlijk een negatieve beloning. Ook het begrip 'straf' is voluit bijbels. Wees niet als Eli! Bij het straffen zijn dezelfde vier soorten te onderscheiden: materiële straf (geen snoepje), ruilstraf (strafpunten), activiteitenstraf (strafwerk) en sociale straf (boos zijn). Wel spelen hier enkele nadelen mee. Zoals de sociale beloning de band versterkt, zo zal de sociale straf de relatie onder druk zetten. Het kind kan zich terugtrekken. Ook bestaat het gevaar van zinloze escalatie. Dat alles neemt niet weg dat het soms nodig is om te straffen. Enkele richtlijnen hierbij: is het zo dat de overtreden gedragsregel duidelijk is? Begrijpt het kind de relatie tussen gedrag en straf? Pas de straf zo snel mogelijk toe. Een straf moet zo kort mogelijk duren. En vooral: een straf moet meestal gevolgd worden door een gesprek. Dat evalueert het bestrafte gedrag en geeft herstel in de relatie.Als het goed is, is straffen gericht op het ontwikkelen van moreel besef, zodat het kind tot het inzicht komt wat goed is.

Negeren

Als ongewenst gedrag niet beloond wordt met aandacht, heeft het de neiging om vanzelf uit te doven. Daarin kan het negeren een nuttig middel zijn bij het sturen van gedrag.

B. BEGINSITUATIE
(Wat is de huidige stand van zaken? Pluspunten en werkpunten.)

_____

_____

_____

C. KIJKWIJZER BELONEN & STRAFFEN
(voor nulmeting, klassenbezoek e.d.)

		winstpunt		werkpunt	actiepunt
1	De school maakt een bewuste keuze hoe zij wil omgaan met 'Belonen & Straffen'.	+	±	-	
2	In elke groep wordt deze keuze door de leerkracht vertaald naar een evenwichtige toepassing van 'Belonen & Straffen'.	+	±	-	
3	In de school ligt in alle groepen de nadruk op de Positieve Controle.	+	±	-	
4	Straffen worden terughoudend gebruikt, alleen waar dat nodig en nuttig is.	+	±	-	
5	Er zijn binnen het team concrete afspraken gemaakt over het gebruik van 'Belonen & Straffen'.	+	±	-	
6	De visie van de school voor wat betreft 'Belonen & Straffen' wordt gecommuniceerd naar de ouders.	+	±	-	
7	Het thema 'Belonen & Straffen' wordt regelmatig geëvalueerd tijdens een teamvergadering.	+	±	-	
8	Het thema 'Belonen & Straffen' wordt regelmatig betrokken bij groepsbesprekingen en klassenbezoeken door de directie.	+	±	-	
9	Er is op onze school een visiedocument 'Belonen & Straffen' vastgesteld.	+	±	-	
10	Dit document heeft een bijlage waarin de schoolspecifieke afspraken zijn opgenomen (waaronder 5).	+	±	-	
11	Deze afspraken worden jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast of aangevuld.	+	±	-	

D. DOEL VAN DEZE BOUWSTEEN
(Wat willen we bereiken?)

1. We willen als school gericht gebruik maken van 'Belonen & Straffen'.
2. Dit gebruik is aantoonbaar in het leerkrachtgedrag.
3. Alle teamleden kennen inhoud en achtergrond van 'Belonen & Straffen'.
4. Alle teamleden werken bewust en gericht aan de bevordering van het gebruik van Positieve Controle.
5. Er is een kijkwijzer 'Belonen & Straffen' die gebruikt wordt bij klassenbezoeken.
6. Er is een visiedocument 'Belonen & Straffen'.
7. Er is een document met concrete afspraken.
8. _____
9. _____

E. INDICATOREN
(waaruit blijkt dat we ons doel bereikt hebben?)

Vanuit de hiervoor beschreven theorie en het hierboven verwoorde doel operationaliseren wij tot de volgende indicatoren:

1. We hebben een omschreven visie op 'Belonen & Straffen'.
2. In deze visie is verwoord hoe we omgaan met 'Belonen & Straffen'.
3. Er is een kijkwijzer voor de klassenbezoeken en individueel gebruik.
4. Uit klassenbezoeken blijkt dat leerkrachten bewust gebruik maken van Positieve Controle.
5. Leerkrachten werken gericht aan het uitbreiden van hun vaardigheden op het gebied van 'Belonen & Straffen'.
6. _____
7. _____

F. WERKAFSPRAKEN

1. De volgende teamleden fungeren als commissie 'Belonen & Straffen': _____
2. Deze commissie schrijft een documentje 'Belonen & Straffen'. (Hierbij kan gebruik gemaakt worden van bestaande documenten in de map en deze bouwsteen.)
3. Deze commissie schrijft voor de volgende vergadering een voorstel voor een 'Belonen & Straffen'.
4. _____
5. _____
6. _____

G. TIJDSPLANNING

_____

_____

H. EVALUATIE & BORGING

1. In week .... vullen alle teamleden opnieuw de kijkwijzer in en benoemen hun werkpunten. (Of: middels klassenconsultaties worden de kijkwijzers ingevuld en ingezameld.)
2. De commissie zorgt voor tijdige verspreiding, inzameling en verwerking.
3. De commissie stelt op basis van de verwerking een korte notitie op met aanbevelingen. Hierbij wordt de eerste meting meegenomen en de ontwikkeling beschreven.
4. Deze notitie wordt besproken tijdens de eerstvolgende teamvergadering. Hieruit kunnen desgewenst beleidsvoornemens of scholingsafspraken geformuleerd worden.